

7. 6. 2004

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zákony na nás neplatí, máme vlastní výklad

Ani téměř v polovině roku statisíce majitelů smluv životního pojištění neví, jestli si budou moci za letošní rok uplatnit daňové odpočty tak, jak jim při uzavření pojistné smlouvy bylo přislíbeno. Právníci v zákoně o daních z příjmu objevili zásadní chybu.

Jak často a hlavně jakým způsobem byly za několik posledních měsíců novelizovány ustanovení zákona o daních z příjmů týkající se životního pojištění, vyvolalo nejen v odborných kruzích údiv a rozhořčení.

Poslanci Michalovi Krausovi z ČSSD se po několika pokusech na začátku letošního roku podařilo prosadit do zákona o daních z příjmu nové podmínky pro daňovou odečitatelnost zaplaceného pojistného na soukromé životní pojištění. U smluv s pevně sjednanou pojistnou částkou na dožití (zejména tzv. kapitálové životní pojištění) jsou daňové odpočty od letošního roku podmíněny sjednáním minimální pojistné částky pro případ dožití, tzv. podmínka 40/70.

Pan Kraus nikdy uspokojivě nevysvětlil, proč právě tuto změnu do zákona prosadil. Jestliže už stát chtěl nějakým způsobem motivovat občany k vyšším úložkám, jak tvrdili příznivci této úpravy, měl i podle vyjádření pojišťoven použít podmínku minimálního pojistného. Za Krausovým návrhem tak pravděpodobně nestálo nic jiného než snaha České pojišťovny o snadnější argumentaci při konverzi (přeměně) starých pro pojišťovnu nevýhodných smluv. Že však tímto paragrafem poslanec Kraus podrízne větev i „sprízněné“ pojišťovně, to nikdo nečekal.

Kdo jinému jámu kopá, ...

V zákoně je totiž velká chyba. Dle vyjádření právníků z odstavce 13 jednoznačně vyplývá, že podmínku minimální pojistné částky splňují pouze smlouvy, kde je sjednána pojistná částka přesně ve výši 40 nebo 70 tisíc (viz tabulka níže; chybí zde slova např. na vyšší než). Daňově uznatelné jsou tak nyní kromě příspěvkově definovaných produktů (např. investiční životní pojištění či univerzální životní pojištění) pouze ta kapitálová životní pojištění, u kterých je sjednána přesně požadovaná pojistná částka. Těch je však naprosté minimum. V současné době proto začala na MF ČR jednání, které samozřejmě iniciovala Česká asociace pojišťoven, v jejíž čele mimochodem stojí generální ředitel České pojišťovny. Cílem tohoto tlaku bude odlišný výklad zákona, oproti původnímu znění, aby finanční úřady přijímaly potvrzení na zaplacené pojistné i na jiné smlouvy, než na které se daňové odpočty nyní jednoznačně vztahují.

Zkrácené znění § 15 odst. 13 zákona č. [586/1992 Sb.](#), o daních z příjmů

"(13) Od základu daně za zdaňovací období lze odečíst poplatníkem zaplacené běžné pojistné ve zdaňovacím období na jeho soukromé životní pojištění...za předpokladu, že výplata pojistného (důchodu nebo jednorázového plnění) je ve smlouvě sjednána až po 60 měsících od uzavření smlouvy a současně nejdříve v kalendářním roce, v jehož průběhu dosáhne poplatník věku 60 let a u pojistné smlouvy s pevně sjednanou pojistnou částkou pro případ dožití, navíc za předpokladu, že splňuje podmínku minimální pojistné částky. Minimální pojistná částka se stanoví pro tyto pojistné smlouvy s pojistnou dobou od 5 do 15 let včetně na 40 000 Kč a pro pojistné smlouvy s pojistnou dobou nad 15 let na 70 000 Kč. U důchodového pojištění se za minimální pojistnou částku považuje odpovídající jednorázové plnění při dožití. ...
Zdroj: dokumenty Parlamentu ČR

Kromě tzv. podmínky 40/70 se v „Krausově“ znění oproti stávající podobě objevilo na první pohled bezvýznamné slovíčko „běžné“. Za rok 2003 si klienti mohli odečíst od daňového základu veškeré zaplacené pojistné bez ohledu na způsob placení, max. však 12 000 korun. Slovo „běžné“ však podmínky odpočtu velmi změnilo. Nyní se dle právní normy daňové odpočty vztahují pouze na běžně-pravidelně placené pojistné. Z daňových úlev tak bylo „omylem“ vyjmuto mimořádně zaplacené pojistné, tedy pro klienty jedna z nejefektivnějších forem úhrady pojistného. I zde si však pojišťovny přichystaly vlastní výklad, podle kterého nadále zůstane daňově uznatelné i mimořádné pojistné.

Tři a půl roku v nejistotě

Ne všechny nejasnosti však způsobila zmiňovaná novela. Teprve nyní, po třech a půl letech od zavedení daňové podpory životního pojištění, totiž probíhají jednání v asociaci pojišťoven, která mají sjednotit postup všech zúčastněných při zahrnování jednotlivých připojištění do daňových potvrzení. Zákon o daních z příjmu totiž danou problematiku vůbec neřeší. Většina pojišťoven dnes pohlíží na jednotlivá připojištění tak, že pokud je například zproštění od placení v případě trvalé invalidity zahrnuto v jedné sazbě s hlavním krytím, je celé pojistné daňově odečitatelné. Pokud je však zproštění od placení pro případ invalidity volitelné, či pokud bude invalidita definovaná odlišně od zákona o důchodovém pojištění, pak případné pojistné zaplacené na připojištění trvalé invalidity nebude zahrnuto do daňových odpočtů. Ještě komichtější situace nastává kolem připojištění pro případ smrti například k důchodovému pojištění. Pojištění pro případ smrti jako součást smlouvy pro případ smrti nebo dožití je daňově uznatelné, avšak samostatné připojištění pro případ smrti k pojištění pro případ dožití uznatelné není.

Jsou zákony vůbec k něčemu?

Není v Čechách asi jiné právní normy, kde se vyskytuje v tak málo odstavcích (pro danou oblast tak určujících) tolik nejasností a pochybností. Kde hledat chybu? Rozhodně v nedokonalé legislativě umocněné liknavostí pojišťoven, kterým neexistence jednoznačné definice podmínek paradoxně vytváří tržní příležitosti. Je sice pravdou, že zákony by měly vytvářet prostor pro konkurenční boj, na druhou stranu by ale jejich výklad měl být jednoznačný. Pojišťovny si pak totiž místo konkurence v oblasti nabídky produktů vytvářejí náskok před ostatními často pouze odlišným výkladem zákonných opatření.

Místo tvorby podmínek pro daňovou uznatelnost tak, aby byl splněn záměr státu podpory tvorby úspor na stáří, se na nátlak lobystických skupin produkují právní úpravy, které nemají nic společného se systémovým řešením. Naopak prohlubují legislativní džungli, která celé pojišťovnictví značně prodražuje. Tlak vlivných pojišťoven však bude vždy silnější než ochota hledat celkovou koncepci a v daných podmínkách nejefektivnější řešení.

Zdroj: Fincetrum

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz